

FLORIAN BANU

DE LA SSI LA SIE

O ISTORIE A SPIONAJULUI ROMÂNESC
ÎN TIMPUL REGIMULUI COMUNIST (1948-1989)

Cuvânt-înainte de Mihai-Răzvan Ungureanu

CORINT
ISTORIE
AUTORI ROMÂNI

Intelligence Agency în 2010. Printre cei cărora le mulțumește pentru sprijin se află și istoricii oficiali ai instituției, ale căror nume sunt trecute sub tăcere. În urma publicării acestor volume, gradul de încredere a crescut apreciabil și referințele la activitatea serviciilor au cuprins întotdeauna titlurile monografiilor autorizate, lăsând mai puțin spațiu speculațiilor și scenariilor. Este încurajator și pentru istoricii români, așadar.

Prezența timidă încă a profesionistului în teritoriul unei teme atât de spinoase nu face decât să alimenteze mitul potrivit căruia ar exista o continuitate de scopuri, mijloace și metode între serviciul de securitate al regimului totalitar și serviciile de informații de astăzi. Este mai simplu să crezi că nu s-a schimbat nimic, invocând experiențe individuale de dinaintea de 1989, decât să înțelegi că, sub presiunea angajamentelor strategice externe, a colaborării cu partenerii europeni sau transatlantici, majoritatea instituțiilor speciale din statele Europei de Est s-au transformat după modele occidentale. Pentru a putea contrazice o asemenea prejudecată trebuie însă un serios și continuu recurs la istorie, utilizând orice posibilitate de informare științifică și oferind spre lectură imaginea documentată a instituțiilor de forță din perioada comunistă.

Se poate așa ceva în Europa de Est, în fostele țări socialiste? Se poate și în România? Teoretic, da. Esențial este accesul nediscriminat la arhivele fostelor servicii naționale de securitate și definirea competențelor profesionale în cazul autorilor. Nu orice specialist în istorie, în general, poate fi bun specialist în istoria serviciilor secrete. În majoritatea cazurilor, recuperarea istorică a arhivelor instituționale a mers mână în mână cu aplicarea legilor lustrației, cu grade de transparență diferite de la stat la stat. Aceasta a condus la o bibliografie parțială a istoriei serviciilor secrete, completată în timp în funcție de dispoziția

ideologică sau discretă a factorilor politici¹⁶. Istoriografiei de gen îi lipsesc, în multe cazuri, biografiile reprezentative, studiile de caz sunt rare, iar studiile de imagologie instituțională, de sociologie istorică, etc. se găsesc abia la început. Analiza istoriografică necomplexată, ferită de judecată etică sau ideologică, expozitivă într-o primă fază, se află încă în fața descifrării, compilării și editării documentelor accesibile. Chiar dacă procesul de recuperare a istoriei postbelice a serviciilor de spionaj sau de securitate internă este relativ lent, încep să fie create premisele primelor volume sintetice, ale primelor monografii de autoritate științifică. De ce ar conta atât de mult documentele? Poate și pentru faptul că memorialistica este îndeobște justificativă, emoțională, suspectă de abuz de subiectivitate. Directorii, în condițiile de dinainte de 1989, nu scriau memorii; puțini au supraviețuit schimbărilor din anii 1989–1990, când așteptarea publică era, pe bună dreptate, dirijată către identificarea și reabilitarea victimelor, în scopul condamnării crimelor odioase ale regimurilor comuniste. A discuta atunci despre mijloace și metode de lucru, despre proiecte de spionaj reușite sau eșuate, despre profesioniști recunoscuți ca atare părea imposibil.

Din acest motiv salutăm efortul academic al domnului Florian Banu, bine cunoscut în mediul nostru științific pentru calitatea cercetărilor sale, pentru acribie și seriozitate. O sinteză istoriografică a serviciului de spionaj al României din anii postbelici era foarte necesară, după ce sute de documente au fost publicate deja, după ce au început să apară studii de caz sau chiar memorialistică interesantă. Cu firești precauții, autorul s-a delimitat de orice tentație de a judeca etic sau ideologic oameni și operațiuni. Le consemnează documentat, le descrie în amănunt fără să recurgă la inutile și toxice speculații. Probabil că unii cititori vor găsi textul ca lipsit de estetică narativă.

Îi îndemn să citească răbdător prima și ultima parte a cărții, acolo unde vocea istoricului se aude puternic și teoretizează corect demersul academic. Între altele, există o concluzie care poate lămuri mult din nedumeririle și temerile contemporanilor noștri: serviciile sunt exact ceea ce regimul le cere să fie; nu sunt autonome, ci sub determinarea și autoritatea indiscutabilă a factorului politic. Altfel spus, când punem sub semnul întrebării legalitatea, performanța sau chiar rațiunea de existență a unui serviciu special, să îndreptăm ochii înspre cei care conduc țara.

23 iulie 2009. *Die Zeit*. Citesc articolul Hertei Müller despre dosarul său de urmărire informativă de la CNSAS. Titlul vorbește, însă, de o întâmplare din București, petrecută cu puțin timp în urmă: ieșind pe stradă, a avut în câteva rânduri impresia că este urmărită. Vechi temeri au revenit, reflexe uitate au reapărut. De aici și primele cuvinte ale textului: *Die Sicherheit ist noch im Dienst!* Securitatea funcționează încă!

MIHAI-RĂZVAN UNGUREANU

conducerii partidului comunist de a-și asigura controlul asupra aparatului de informații au fost consistente și de durată, dar rămân chiar și acum destule neclarități în privința rezultatelor scontate. Aspectele insuficient elucidate sunt încă și mai numeroase în ceea ce-i privește pe cei care au condus spionajul românesc în perioada 1948–1989. În rândurile următoare vom insista asupra unor cazuri reprezentative.

În această perioadă, serviciul român de informații externe a fost condus de opt persoane², dar, ca și în cazul altor instituții, din cauza absenței unei veritabile culturi instituționale și a unui dispreț vădit față de memoria națională, asupra unora dintre acestea lipsesc datele exacte ale preluării/predării funcției respective.

În ordine cronologică, șefii spionajului au fost: Serghei Nikonov (9 ianuarie 1947–6 ianuarie 1953), Vasile Vîlcu (6 ianuarie 1953–25 octombrie 1955), Mihai Gavriluic (25 octombrie 1955–15 iulie 1959), Nicolae Doicaru (15 iulie 1959–4 martie 1978), Alexandru Dănescu (iunie 1978–15 octombrie 1978), Romus Dima (15 octombrie 1978–1 septembrie 1980), Nicolae Pleșiță (1 septembrie 1980–1 decembrie 1984), Aristotel Stamatou (1 decembrie 1984–6 ianuarie 1990).

Menționăm că datele de mai sus sunt deduse exclusiv din coroborarea mai multor documente de arhivă (protocoale ale ședințelor Biroului Politic al CC al PMR, fișe personale, ordine de numire în funcție, protocoale ale ședințelor Comitetului Politic Executiv al CC al PCR și altele) provenite din fondurile Arhivelor Naționale și ale Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității.

În special pentru primii trei șefi ai spionajului românesc, numeroase lucrări oferă date diferite, dar fără o trimitere la surse de arhivă credibile. Astfel, în cazul lui Serghei Nikonov, autori precum Mihai Pelin³, Cristian Troncotă⁴, Dennis Deletant⁵ plasează momentul eliberării sale din funcția de director

al Direcției I Informații Externe în luna martie 1954. La rândul său, Larry Watts scrie că a fost „șeful Serviciului de informații externe românesc (atunci SSI), din 1948 până în 1951, și apoi al informațiilor militare, din 1954 până în 1960”⁶.

În apărarea autorilor menționați se poate invoca faptul că eroarea este prezentă chiar în fișa întocmită în anii 1980 de cadriștii Centrului de Informații Externe, în care se precizează că Nikonov a fost șef al SSI până la 31 august 1952 (!) și șef al Direcției I Informații Externe din MAI până în martie 1954.

În realitate, Serghei Nikonov a fost schimbat din funcția de director al Direcției „A” printr-o hotărâre a Biroului Politic din 6 ianuarie 1953, când a fost înlocuit de colonelul Vasile Vilcu⁷. Printre altele, această dată este confirmată de un raport olograf al lui Nikonov, adresat lui Gheorghiu-Dej, referitor la contextul în care el a fost „compromis” în ochii partidului. „În ianuarie 1953 (după plecare), scria Nikonov, am fost la tov. Pârvulescu – am arătat că pot fi de folos pentru a preciza unele lucruri în legătură cu eventuala cercetare a activității lui Teohari”⁸.

Revenind la personajele care au cărmuit destinele serviciului de informații externe al României în timpul regimului comunist, subliniem că investigarea biografiei acestora ridică o serie de întrebări mai cu seamă asupra eventualei lor „loialități împărțite”. Cu alte cuvinte, parcursul lor profesional sugerează că unii dintre ei s-au aflat mai degrabă în slujba „internaționalismului proletar” și a Uniunii Sovietice, decât în slujba intereselor naționale.

Pe de altă parte, reconstituirea biografiilor șefilor spionajului românesc este necesară și în perspectiva unei analize nuanțate a activităților de *intelligence* desfășurate între anii 1948 și 1989. Factorii constitutivi ai personalității, originea socială, educația sunt în măsură să ofere răspunsuri nu doar la întrebări legate de construcția individului, ci și la cele referitoare la „știința de a-i face pe ceilalți să se supună ordinelor tale”, la

arta managementului și a edificării puterii personale într-un cadru instituțional cu totul special.

Înainte să trecem în revistă biografiile celor opt directori ai informațiilor externe, prezentăm „câteva sfaturi pentru un director general al serviciilor speciale”, formulate de o personalitate remarcabilă a lumii secretelor – contele Alexandre de Marenches, fostul șef al Serviciului de Documentare Externă și Contraspionaj (*Service de documentation extérieure et de contre-espionnage*) (SDECE), în perioada 6 noiembrie 1970–12 iunie 1981:

- Să fiți în bună formă fizică și mentală;
- să aveți nervi de oțel sau, și mai bine, să vă prefaceți că nu aveți deloc;
- să fiți, pe cât posibil, independent;
- nu vă uitați vechii prieteni, pentru că ei vă vor ține la curent cu ceea ce se petrece „în afară”, în viața „normală”;
- fiți discret, nu vă arătați des în lume și nu duceți o viață mondenă;
- înainte de a accepta acest post unic, cereți să aveți acces permanent la factorul suprem de decizie, dar nu abuzați;
- să nu vă fie teamă niciodată că nu veți fi pe plac;
- fiți politicos și apropiat de personalul mărunț;
- rezervați-vă timp pentru liniște și meditație în fața hărții lumii, căci acesta este decorul dumneavoastră;
- fiți cartezian, dar nu neglijați puterea iraționalului;
- intrați în pielea și raționamentul celor pe care încercați să-i înțelegeți;
- nu vă luați niciodată în serios. Curajul și simțul umorului sunt două virtuți cardinale;
- în sfârșit, nu ratați plecarea... la timp.⁹

Fără să ne propunem să așezăm biografiile următoare într-un „pat al lui Procust”, considerăm că raportarea elementelor biografice esențiale și a portretelor istorice ale directorilor structurilor de informații externe românești la un „profil ideal”, precum cel schițat de Marenches, va constitui un exercițiu util,

specială asupra perioadei regimului comunist, ne poate conduce la câteva concluzii.

În primul rând, așa cum sublinia Mihail Moruzov, „un serviciu de informații nu se improvizează!”. Schimbările majore petrecute în plan politic, dar și rivalitățile personale sau ciocnirile coteriilor profesionale, au făcut imposibilă cristalizarea și dezvoltarea unei culturi organizaționale veritabile a activității de informații externe. Derapajul României de la o evoluție democratică și redefinirea radicală a conceptului de siguranță națională a făcut ca, în mod repetat, oamenii frontului secret să se găsească, brusc, trecuți în subordinea unor foste „ținte” ale serviciului din care făceau parte.

Aceste răsturnări de situație, însoțite de epurări, răzbunări, crime au condus la distrugerea parțială a tradițiilor informative, a culturii de securitate și au impus reluarea activității, în multe domenii, de la zero. Impactul asupra rezultatelor a fost pe măsură!

În cazul regimului comunist, această manieră de lucru a avut efectele cele mai dure: nu numai că „interesul național” și „securitatea națională” au fost redefinite, dar ideologia fondatoare impunea, cu forța unei dogme, „sfărâmarea vechiului aparat de stat”. Necesitatea doctrinară a „reprimării burgheziei” și confruntarea inexorabilă cu „imperialismul agresiv” plasau activitatea de informații externe în rândul priorităților regimului, dar făceau practic imposibilă preluarea instituțională a ceea ce exista deja valoros în acest domeniu. De aceea, după o scurtă perioadă de tranziție (1944–1947), liderii comuniști nu numai că au eliminat aproape complet vechii angajați ai structurilor informative burgheze, dar au restructurat activitatea specifică, ghidându-se după modelul sovietic, considerat superior.

Noile structuri organizatorice au fost populate cu oameni selectați, în multe cazuri cu o grabă păguboasă, după criterii marcate puternic de ideologie: origine socială sănătoasă, fidelitate necondiționată față de puterea politică, ură neîmpăcată față de dușmanul de clasă. Analiza biografiei persoanelor care au condus spionajul românesc între 1948 și 1989 ne arată că acestea

proveneau din familii modeste, marcate de dificultăți materiale, erau originare din mediul rural și, cu o singură excepție, cunoscuseră ele însele dificultățile câștigării pâinii zilnice. Dacă în ceea ce privește originea socială situația este unitară, din punct de vedere al pregătirii profesionale, șefii spionajului pot fi împărțiți în două categorii: cei proveniți din rândul ilegaliștilor și cei recrutați din cadrul aparatului intern al Securității.

Prima categorie cuprindea oameni cu o pregătire de specialitate însușită în cursurile și instructajele conspirative organizate de sovietici în perioada interbelică (certă sau doar presupusă – Sergiu Nicolau și Vasile Vilcu) sau numai cu experiența dură a ilegalității (Mihai Gavrițiu).

Cea de-a doua categorie a venit la conducerea spionajului după încheierea „perioadei romantice”, a operațiunilor în spirit internaționalist, marcate de maniera bolșevică, în stilul CEKA de acțiune, dar s-a instalat temeinic, rămânând pe poziții până la prăbușirea regimului. Nicolae Doicaru, cel mai longeviv șef al informațiilor externe, este o figură reprezentativă pentru această categorie. Veritabil *homo novus*, ridicat de pe poziții modeste, pas cu pas, prin muncă asiduă și inteligență relațională, Doicaru era produsul tipic al regimului comunist. Emulii săi (Alexandru Dănescu, Romus Dima, Nicolae Pleșiță și Aristotel Stamatoiu) aveau în comun cu el atât elemente biografice, cât și parcursul profesional, fiind, la rândul-le, figuri exemplare pentru tipul de comandant de Securitate creat de Partid în anii în care se afla la guvernare.

Ofițerii din structurile de informații externe au fost recrutați fie din viața civilă, fie din rândul absolvenților școlilor de securitate, fie, în cele mai multe cazuri, dintre ofițerii din structurile interne ale Ministerului Afacerilor Interne. Ca și în cazul celor trimiși să conducă activitățile informative externe, și pentru selectarea angajaților erau decisive (cel puțin până la începutul anilor 1960) nu atât aptitudinile și cunoștințele profesionale, cât mai ales originea socială, implicarea în activitatea politică a structurilor de partid, trecutul și activitatea prezentă a rudelor.

Treptat, exigențele serviciilor de cadre au sporit, fiind căutați candidați „cât mai corespunzători” pentru Securitate, în general, și pentru structurile de informații externe, în special. De exemplu, în anul 1966 organele de cadre ale Ministerului Afacerilor Interne purtasera „discuții” cu circa 15 000 persoane din toată țara, dintre care au selecționat 945 de candidați pentru cele 395 de locuri scoase la concurs în școlile de ofițeri de securitate⁴.

O dilemă greu de soluționat și care a dat multă bătaie de cap conducerii Securității a fost aceea dacă pentru un ofițer de informații sunt esențiale *calitățile înnăscute* sau cele *dobândite*, prin instrucție și școlarizare. Opiniile dominante în cadrul structurilor de informații externe au oscilat, în funcție de modificările impuse de conducerea de partid. Astfel, dacă în SSI s-au menținut până la înlăturarea lui Sergiu Nicolau opiniile că această muncă reclamă calități înnăscute, ulterior exprimarea unor astfel de idei a fost considerată drept o veritabilă blasfemie.

În acest sens, ministrul Alexandru Drăghici se pronunța fără echivoc, în cadrul unei ședințe din mai 1963:

A fost o perioadă când au existat anumite teorii, în rândul ofițerilor de securitate, că munca cu agentura și munca operativă poate fi îndeplinită numai de oameni care au aptitudini înnăscute. Viața a dovedit că nu aceasta este realitatea, viața a dovedit că orice comunist, devotat partidului și statului nostru, poate să îndeplinească orice sarcină, oricât de grea ar fi.⁵

Totuși, tot viața era cea care îl contrazicea pe temutul ministru de Interne, arătându-i că în unele cazuri numai devotamentul față de partid nu este de ajuns, făcându-l să concluzioneze, într-o altă ședință, că „sunt și cazuri când avem muncitori care nu pot să redacteze o notă informativă, nu pot să-ți redea de la agentul respectiv ceea ce i-a dat acesta, atunci putem oare să ținem în aparatul de securitate astfel de elemente, care nu sunt capabile să-și îndeplinească sarcinile? Cred că am face o greșeală foarte mare”⁶.

Treptat, realitatea dură a reușit să schimbe mentalitățile marcate de ideologie și să-i facă pe liderii partidului comunist să

înțeală că este o diferență esențială între lozinca denaturată, conform căreia „orice bucătăreasă poate conduce statul”, și fraza originală a lui Lenin („Noi știm foarte bine că orice muncitor necalificat și orice bucătăreasă nu sunt capabili să preia chiar acum conducerea statului, însă noi cerem să ne debarasăm imediat de prejudecata cum că a conduce statul, a efectua activitatea cotidiană de administrare sunt capabili doar funcționarii bogați sau cei din familii bogate” – V.I. Lenin, *Vor menține oare bolșevicii puterea de stat?*, 1917). Ca urmare, Ion Stănescu, liderul cu ambiții de modernizare a Securității, era nevoit să admită că „este adevărat că devotamentul trebuie să fie pe primul plan la un lucrător de securitate, dar numai cu devotamentul nu facem nimic, dacă omul nu are aptitudini, pasiune și înclinațiile necesare pentru o asemenea muncă”⁷.

Din nefericire pentru regim, locul ofițerilor de securitate cu experiența ilegalității sau cu mai puțină pregătire școlară, dar cu o credință neșrămutată în „triumful cauzei comunismului”, a fost luat de băieți tineri, născuți după al Doilea Război Mondial, isteți, cu o pregătire școlară solidă, dar care credeau puțin spre deloc în ideologia comunistă. Accederea lor în structurile de informații externe era motivată mai puțin de rațiuni politice și într-o măsură mult mai mare de imbolduri venind din sfera prestigiului social, a salarizării sau pur și simplu posibilitatea de a călători/învăța/munci în străinătate, dorința de aventură, de a „trăi intens”!

Aceste mutații suferite în politica de cadre și în structura personalului s-au reflectat *volens, nolens** și în acțiunile desfășurate de Securitate peste hotare. Desigur, factorul hotărâtor pentru direcționarea operațiunilor a rămas, pe întreaga durată de existență a regimului comunist, decizia Partidului. Conducerea acestuia a mutat accentul de pe monitorizarea și distrugerea exilului românesc anticomunist, pe operații de culegere de informații militare, tehnico-științifice, economice sau spre activități de promovare a României și a Comandantului Suprem peste hotare.

* Vrând, nevrând (în lb. lat.) (n. coord.).

Totuși, se poate afirma că și atunci când, în anii 1980, conducerea Partidului a încredințat ofițerilor „de tip nou” misiuni tipice poliției politice, îndeplinirea acestora a fost, adesea, pusă sub semnul întrebării de eșaloanele executive. Invocând diverse pre-texte plauzibile, angajații CIE au preferat să tergiverseze operațiile „umede”* ordonate, chiar cu riscul unor sancțiuni pe linie profesională, decât să-și încarce conștiința cu inutile crime.

De altfel, examinarea paletelor de operații în care s-au implicat structurile de informații externe românești în intervalul 1948–1989 ne permite să observăm că acestea nu au fost nici mai extinse, nici mai restrânse decât ale instituțiilor similare din Est, ca și din Vest. Astfel, pe lângă „clasicele” operații de culegere de informații politice, militare, economice, tehnico-științifice, spionii români au fost implicați în operații reprobabile din punctul de vedere al moralei cetățeanului de rând: răpiri de persoane, agresivități fizice și asasinat, contrabandă cu diverse produse, activități financiar-economice mai mult sau mai puțin ilicite.

Pe de altă parte, energii colosale au fost cheltuite în puerile scopuri politice: neutralizarea unor critici ai regimului, monitorizarea unor organizații anticomuniste ale exilului cu un impact mai mult imaginar decât real, promovarea ridicolă a unei imagini supradimensionate a lui Nicolae Ceaușescu și a soției acestuia peste hotare. La urma urmei, toate acestea au fost, într-o oarecare măsură, firești, căci, așa cum s-a observat, „comunitatea serviciilor de informații a fost dintotdeauna o reflectare a întregii națiuni. Ea nu poate fi mai bună decât societatea în care există”⁸.

Totuși, din Canada până în Australia, din Japonia până în Brazilia și din RFG până în Israel, ofițerii români de informații externe și-au făcut meseria atât cât au putut, corupând, șantajând, cum-părând conștiințe și informații, infiltrându-se în mari companii, organizații politice, economice și culturale, influențând decizii și

* Operații ale serviciilor secrete care presupun vărsarea de sânge. Se pare că expresia datează încă din secolul al XIX-lea, când era folosită de răufăcătorii ruși, cu trimitere la jafuri ce presupuneau violență (n. red.).

modificând percepții. Planuri militare secrete, tehnologii de ultimă oră, informații confidențiale de pe piețele internaționale, profiluri psihologice ale unor lideri de primă importanță au fost trimise în Centrală din cele mai diverse colțuri ale lumii.

Cum au fost acestea valorificate și cât au contribuit la dezvoltarea societății românești și la garantarea securității naționale este o altă problemă. Informația în sine este, desigur, foarte importantă, dar nu este totul: analiza acesteia, coroborarea ei cu alte informații și „sublimarea” în cadrul unei sinteze solide sunt etapele absolut necesare pentru fundamentarea deciziei politice optime.

Ca și în cazul analizei activității altor servicii de informații, concluziile care pot fi formulate după o scurtă incursiune în istoria extraordinar de complexă a patru decenii de spionaj sunt de natură să justifice afirmația lui Eugen Cristescu: „serviciul de informații are adesea reputația unui serviciu odios. El este însă impus și justificat de rațiuni de stat”⁹. *Intelligence*-ul românesc a înregistrat în perioada regimului comunist succese, victorii, fapte eroice, dar și acțiuni reprobabile și adesea inutile, precum și grave erori. Cunoașterea acestei istorii, cu luminile și umbrele sale, cu eroii și cu antieroi săi, îi poate conduce pe contemporani nu doar la o percepere corectă a trecutului, ci și spre o fundamentare cât mai solidă a strategiilor viitorului. Aceasta cu atât mai mult cu cât „istoria trecutului ne învață că, pe deasupra exigențelor trecătoare și a intereselor subiective, firul de continuitate și tradiție informativă trebuie să se sprijine pe spiritul de solidaritate și de înțelegere al tuturor”¹⁰.

Astăzi, când problemele percepției trecutului recent, dezbaterile asupra viitorului identității naționale și discuțiile despre influențele externe asupra societății românești contemporane sunt atât de intense, avem convingerea că necesitatea unei solide și extinse culturi de securitate este mai mare ca oricând. De aceea, ne exprimăm încrederea că din lectura unor volume precum cel de față, persoanele dornice să pătrundă dincolo de aparențele evenimentelor, spre a înțelege esența a ceea ce se întâmplă cu lumea în care trăim, nu vor avea decât de câștigat.

Cuprins

<i>Cuvânt-înainte</i> de Mihai-Răzvan Ungureanu	5
<i>Introducere</i>	17
Capitolul 1 – <i>Evoluția organizatorică a spionajului românesc</i>	29
Cântecul de lebedă – Serviciul Special de Informații (SSI) (1948–1951).	30
Matrița sovietică – Direcția de Informații Externe (DIE) (1951–1963)	55
Începuturile emancipării – Direcția Generală de Informații (DGI) (1963–1967)	63
Schimbarea de paradigmă – Direcția Generală de Informații Externe (DGIE) (1967–1973).	68
„Epoca de aur” a spionajului – Departamentul de Informații Externe (DIE) (1973–1978)	76
Final de epocă – Centrul de Informații Externe (CIE) (1978–1989)	87
Capitolul 2 – <i>De la revoluționarii de profesie la activistul de partid. Șefii spionajului între 1948 și 1989</i>	123
Serghei Nikonov – un infanterist printre spioni	127
Vasile Vilcu – „buzduganul Partidului” în rândul spionilor	133
Mihai Gavriiliuc – o enigmă încă neelucidată	138
Nicolae Doicaru – „copilul Securității”	144
Alexandru Dănescu – din Direcția Spate în fruntea spionajului	189

Romus Dima – șeful spionilor care a refuzat... să fie spion!	197
Nicolae Pleșiță – un factotum al regimului	210
Aristotel Stamatoiu – de la vânătoarea de spioni la dirijarea lor	246
Capitolul 3 – <i>Oamenii construiesc spionajul și spionajul construiește oamenii!</i>	259
„De unde apar oamenii ăștia?” – bazine și metode de recrutare	260
„Născut sau făcut?” – instruirea unui ofițer de informații externe, între imperativele ideologice și cele profesionale	275
Defectori și „defecțiuni” în spionajul românesc	320
Capitolul 4 – <i>Din culisele operațiilor secrete: intelligence, poliție politică, dezinformare și propagandă, spionaj economic</i> ..	341
Emigrația română – între anihilare și dirijare	342
Henri Coandă pe „drumul Damascului”	377
„Ceașescu-România” – lobby și export de imagine	401
Spionajul românesc de la „tehnică și știință” la „știință-dezvoltare”	426
NATO în vizorul spionilor români: rețeaua Caraman	464
„Brichiseala” baronului de Rothschild și banca franco-română	479
Capitaliștii <i>avant la lettre</i> : ICE Dunărea și operațiile valutare speciale	502
Concluzii	541
Note	549